

2023-11-01

YTTRANDE: ETABLERING FÖR FLER – JÄMSTÄLLDA MÖJLIGHETER TILL INTEGRATION, SOU 2023:24

DIK är fackförbundet för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Inledande kommentarer

Som utredningen konstaterar får utrikes födda kvinnor färre, mindre träffsäkra och senare etableringsinsatser, vilket leder till att en lägre andel av kvinnorna går vidare till arbete och att det i genomsnitt tar längre tid för kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden. Detta är något som även DIK sett i förbundets undersökningar av invandrade akademikers förutsättningar på arbetsmarknaden¹.

DIK välkomnar flera av utredningens förslag som kan bidra till att fler utrikes födda kvinnor får ta del av bättre etableringsinsatser, men ser samtidigt behov av fler och mer kraftfulla åtgärder.

DIK välkomnar följande förslag, men föreslår flera revideringar och skärpningar:

- DIK tillstyrker förslaget att utvidga målgruppen som har rätt till etableringsinsatser så att även personer som invandrar av familjeskäl/som anhörig omfattas (7.2; 7.3). DIK anser dock att även anhöriga till studenter och forskarstuderande ska inkluderas. Att även dessa personer får chans att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden gynnar kompetensförsörjningen.
- DIK tillstyrker förslaget att kommunernas ansvar för att nå, erbjuda och motivera nyanlända att delta i sfi och samhällsorientering ska förtydligas (7.4). DIK vill tillägga att det också behöver finnas ett tydligt jämställdhetsperspektiv i all samhällsorientering för nyanlända.
- DIK tillstyrker förslagen om ett mer individualiserat och effektivt etableringsprogram, bland annat genom fördjupad kartläggning och individuella slutmål, samt att insatser ska påbörjas så snart som möjligt (9.2). DIK anser dock att det också ska finnas individuella slutmål för utrikes födda med eftergymnasial utbildning och att dessa bör ta sikte på att individerna ska få jobb inom sitt utbildningsfält. De flesta invandrade akademiker får ett jobb, men majoriteten blir felmatchade och arbetar inom

¹ DIK, [Invandrade akademikers kompetens slösas bort](#), 2021

lågkvalificerade bristyrken². Att de matchas till jobb som är i paritet med utbildningen är viktigt för individen som vill få användning av sin kompetens, men också för samhället som är i stort behov av kvalificerad arbetskraft. När lågkvalificerade yrken går till akademiker skapas dessutom undanträngningseffekter där personer med lägre eller ingen utbildning får svårare att få dessa jobb och riskerar att hamna långt från arbetsmarknaden. Om utrikes födda akademiker i högre grad får arbeten som motsvarar deras utbildning och kompetens, frigörs de mer lågkvalificerade jobben till personer som idag står utanför arbetsmarknaden.

- DIK ställer sig bakom förslaget att tiden med etableringsinsatser ska kunna förlängas (9.3). DIK anser dock att det inte ska finnas en begränsning på ytterligare 12 månader, utan att insatser bör kunna pågå så länge som det behövs. Alla tjänar på att nyanlända och utrikes födda får tillräckligt stöd för att kunna få ett arbete, i stället för att pressas ut i försörjningsstöd eller andra system. DIK motsätter sig också förslaget om att personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning inte ska kunna få förlängd tid med etableringsinsatser. DIK anser att även dessa grupper måste ges möjlighet att förlänga tiden. Även om utrikes födda akademiker oftare får ett jobb kan de behöva stöd under en längre tid för att kunna få ett jobb som motsvarar deras utbildning. DIK vill dessutom att akademiker som är felmatchade ska kunna ta del av vissa av Arbetsförmedlingens övriga insatser på deltid, i syfte att matchas till ett jobb inom sitt utbildningsfält, vilket inte är möjligt idag.
- DIK tillstyrker förslaget att det införs överhoppningsbar tid som gör det möjligt att räkna bort tid för vård av barn i beräkningen av den ramtid som säger att man ska ta del av insatser senast 36 månader efter folkbokföring (9.4). Den som har varit föräldraledig eller vabbat ska inte få sämre stöd för etablering på arbetsmarknaden.

DIK avstyrker följande förslag:

- DIK avstyrker förslaget om att den utvidgade målgruppen ska få en lägre etableringsersättning (7.5). En ersättning på 168 kronor per dag blir endast 3 700 kronor i månaden, vilket är cirka 2 000 kronor mindre än förbehållsbeloppet (existensminimum). Utredningen motiverar den låga ersättningen med att nyanlända i den utökade målgruppen i stor utsträckning är försörjda av sin partner under de första åren i landet. DIK ser en stor fara med att ge dessa grupper av anhöriga en ersättning som inte går att leva på. Det skapar inlåsnings effekter som gör att dessa personer (som i de allra flesta fall är kvinnor) inte kan lämna sin relation om de skulle vilja eller behöva det. Detta går helt på tvärs med Sveriges jämställdhetspolitiska mål om ekonomisk självständighet. Dessutom konstaterar utredningen att forskning visar att låga ersättningsnivåer minskar incitamenten för kvinnor att delta i etableringsinsatser. Den

² DIK, [Invandrade akademikers kompetens slösas bort](#), 2021

ersättning utredningen föreslår är lägre än både lägstanivåerna för ersättning från föräldrapenning och försörjningsstöd, vilket innebär att incitamenten att delta i etableringsinsatser blir kraftigt försvagade. DIK ser inget skäl till att denna grupp inte ska få samma ersättning som alla andra som deltar i etableringsinsatser, det vill säga 308 kronor per dag plus möjlighet till etableringstillägg.

För att förbättra etableringen för utrikes födda kvinnor ser DIK också behov av följande insatser:

- Alla nyanlända akademiker måste snabbt och enkelt få sin utbildning bedömd och validerad.
- Utbudet av kompletterande utbildningar för utrikes födda akademiker behöver breddas och vara flexibelt så att även den som arbetar men som är felmatchad kan fylla på med kunskap parallellt med yrkeslivet.
- Det behövs fler yrkesanpassade språkutbildningar i kommunerna och på distans, och tydligare styrning av dessa eftersom utbudet varierar kraftigt mellan olika kommuner.
- Fler behöver ta del av subventionerade jobb som är den insats som i högst grad leder till anställning. Eftersom kvinnor är underrepresenterade i subventionerade anställningar bör platser öronmärkas för dem så att det motsvarar fördelningen av kvinnor och män som deltar i etableringsinsatser i stort. Det behövs också fler satsningar på subventionerade jobb och yrkes- och arbetsmarknadsutbildningar inom kvinnodominerade yrken och sektorer.
- Flera studier visar att Arbetsförmedlingens handläggare i lägre grad anvisar utrikes födda kvinnor till arbetsnära insatser och att de får färre besök och kallelser till möten. För att motverka detta behöver Arbetsförmedlingen jämställdhetsintegrera sina arbetssätt och utbilda handläggare i diskrimineringsfrågor.
- Arbetsförmedlingen, kommuner och utbildningsanordnare måste få tillräckliga och öronmärkta resurser för att kunna förbättra utbildnings- och etableringsinsatser samt sfi och samhällsorientering.

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Johanna Alm Dahlin
Utredningsansvarig, DIK